

A BIZTONSÁG DIMENZIÓI, BIZTONSÁGI STRATÉGIA NAPJAINKBAN, HAZÁNKBAN

A katasztrófavédelem szerepe napjainkban felértékelődött. Sohasem volt olyan központi fogalom a biztonság, mint napjainkban. A biztonság olyan fogalom, ami nem értelmezhető a veszély, fenyegetettség fogalmai nélkül. Az emberiség folyamatosan küzd a természet erőivel fennmaradása érdekében. A biztonságot fenyegető támadások kivédésében, elhárításában hatékonyak bizonyult módszerekből, a tapasztalatok alapján megfogalmazható válságkezelési alapelvek alapján úgy tűnik, hogy a válságok kezelésének hatékony felfogása egyre inkább katasztrófavédelmi megközelítésű kell, legyen.

BEVEZETÉS

A katasztrófák kialakulásának, bekövetkezésének legfőbb jellemzői, hogy előre nem láthatóak, előrejelzésük nehéz, olykor lehetetlen, a legváratlanabb időben és helyen következnek be, hatásuk jóval összetettebb. A katasztrófavédelem szerepe napjainkban felértékelődött. Sohasem volt olyan központi fogalom a biztonság, mint napjainkban. Sokat beszélünk róla, anélkül hogy pontosan megfogalmazódna bennünk, mi is az. Sokan nehezen is tudják megfogalmazni mit jelent számukra. Sőt, néhányan „csupán” érezni szeretik, szeretnék magát a biztonságot. Azonban nem lehet különválasztani az egyén biztonságát a társadalmi, politikai, gazdasági, sőt katonai biztonságtól sem. A veszélyhelyzeteknek a kezelése széles körű ismereteket és a dinamikusán változó körülményekhez való hatékony alkalmazkodást követel vezetőtől és beosztottól, hivatásostól és civiltől egyaránt. Az elmúlt két évtizedben – annak is második felében – a biztonsági területek filozófiáiban, a velük szemben támasztott elvárásokban, a leselkedő veszélyek természetében, megjelenésükben gyökeres változás következett be. Mindez a különböző szakmai szervezeteket - napi rutinjukat és együttműködési gyakorlatukat tekintve is - alapos felülvizsgálatokra és fejlesztésekre készíti.

A biztonság olyan fogalom, ami nem értelmezhető a veszély, fenyegetettség fogalmai nélkül. Mint ahogy árnyék sincs fény nélkül. Tehát nem akkor vagyunk biztonságban, ha nem történik semmi, hanem akkor, ha a veszélyhelyzetekre fel vagyunk készülve és kezelni, megoldani is tudjuk ezeket.

Az emberiség folyamatosan küzd a természet erőivel fennmaradása érdekében. Az emberiség története folyamatos küzdelem a természet erőivel és önmagával. Élete és javai védelmében már az ősember is elkerülte a veszélyes területeket. Az árterekre, az omlásveszélyes helyekre nem települt, és kihasználta a természet kínálta védelmet, a barlangokat, a magaslatokat, völgyeket. Az emberekben mindig megvolt a biztonságra való igény, már az ősközösségi társadalomban is alapvető érdekük volt, hogy megvédjék saját és közösségükhöz tartozó személyek életét, testi épségét, valamint a megszerzett javakat és az általuk uralt területeket. Természetesen ez az igény jelenleg is megvan minden emberben és minden általuk létrehozott és működtetett rendszerrel kapcsolatban is alapvető elvárás, hogy az, biztonságosan működjön.

Az *egyén* számára a biztonság az az állapot, amikor a szociális faktorok (társadalmi kapcsolatok, gazdasági jellemzők) az egyén irányában zavar nélkül fejtik ki hatásukat és kriminológiai közvetlen veszélyeztetettség nem áll fenn.

A biztonság a *társadalom belső viszonyaiban* kifejezi azt az állapotot, amikor az egyes társadalmi alrendszerek funkciók szerint, szabályozottan működnek és működésüket semmilyen immanens veszély nem zavarja.

A biztonság a *társadalom külső oldalán* jelenti azt az állapotot, amikor az adott társadalom működésére más állam, szervezet, illetőleg csoportosulás veszélyt nem jelen.

A biztonság *szervezeti* értelmezésben jelenti azt az állapotot, amikor a szervezet egyes elemei, azok kapcsolódása, illetőleg a struktúra egésze normalizált körülmények közt funkcionál.

A biztonság fogalma egyaránt értelmezhető az egyén az egyes ember, majd a különböző kisebb-nagyobb közösségeken át egészen az emberiség, a Föld egész élővilága szintjén. Az ókori társadalmak hatalmas méretű védelmi léte-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

ÜRMÖSI Károly

Budapest, 2012.
5. évfolyam 1-2. szám

sítményeket hoztak létre, erődített városokat építettek, vízellátó, árvízvédelmi rendszereket hoztak létre. A túlélés szempontjából kiemelkedő fontosságú volt a létfontosságú javak és szolgáltatások, élelmiszer és az ivóvízkészletek védelme. A helyi közösség vezetői és polgárok önszerveződése mellett idővel megjelentek a hivatásos fegyveres és rendvédelmi szervek is.

NAPJAINK BIZTONSÁGA

Megállapíthatjuk, hogy a biztonság fogalma folyamatosan változik a civilizáció fejlődése eredményeként. E változás során egyrészt bővül, összetettebbé válik, másrészt magába foglalja a biztonság elérése érdekében szükséges teendőket is, így a védelmi feladatokat is. A biztonságot fenyegető támadások kivédésében, elhárításában hatékonyan bizonyult módszerekből, a tapasztalatok alapján megfogalmazható válságkezelési alapelvek alapján úgy tűnik, hogy a válságok kezelésének hatékony felfogása egyre inkább katasztrófavédelmi megközelítésű kell, legyen. Mára a bekövetkezett katasztrófák, vagy a fenyegető veszélyhelyzetek olyan kihívások elé állítják a szakembereket, amelyek gyökeresen különböznek a korábban megtapasztalt, kezelendő helyzetek jellegétől, nagyságrendjétől, komplexitásától. A természeti katasztrófák a világméretű klímaváltozás következtében okoznak komoly fejtörést a tudósoknak, a társadalmi, pénzügyi válságok, a terrorizmus, pedig egymást sokszor kiszámíthatatlanul „mutató”, vagy felerősítő módon állítják kemény próba elé a válságkezeléssel foglalkozó szakembereket. A természeti és civilizációs katasztrófák egymásra hatásából fakadó krízisek bonyolult szakmai és morális kérdései, pedig nyomasztóan nehezednek mindnyájunkra.

A tervekben előírtak sematikus követésével ma már nehezen tudjuk kezelni korunk kihívásait. Egy bekövetkező esemény annyira összetett és sok területet érint, sőt hatásai is nehezen megjósolhatóak, hogy napjainkra a jó tervezés mentén a professzionális beavatkozók kreativitása, felkészültsége oldja, oldhatja meg kizárólag a problémákat. Szükség van egy széles látókörű és széles hatáskörű koordinációt ellátó szakmai szervezetre (katasztrófavédelem), aki szervezeti egységeit (tűzoltóság, polgári védelem, közbiztonság, egészségügy, logisztika szervei) és azok tevékenységét koordinálja, átfogva a biztonság teljes dimenzióját. Természetesen a szakterületeknek önállóan kell dolgozniuk, a szakterületi kompetencia határoknak is el kell, hogy különüljenek.

Katasztrófavédelem, biztonsági esemény esetén létfontosságú, hogy a katasztrófavédelem szakértői a feladatmegoldás sikeressége érdekében szakszerűen legyenek képesek irányítani, különös tekintettel a szakterületek határain végzett tevékenységekre.

A biztonság dimenziói a következők:

- politikai (diplomáciai) elem,
- környezeti (ökológiai) elem,
- gazdasági elem,
- informatikai (pénzügyi, eü). elem,
- társadalmi (jogi, szociális) elem,
- katonai elem.

Politikai biztonság: Az egyes államok vezetésének cselekvőképességében, kiegyensúlyozott nemzetközi kapcsolatokban, integrációs képességükben és belső stabilitásuk fejlettségében határozzuk meg. A politikai szektor vizsgálatánál az államok belső természetükből adódóan nem egyformák, a biztonságot az állam intézményeinek működőképessége jelenti. Az egyes államok számára észlelhető legjelentősebb kihívás ebben a tekintetben pont a politikai intézményrendszer instabilitásából fakad. Ez pedig a nem működő, a bukott államok problémáját, mint a legjelentősebb globális biztonsági kihívást takarja a háttérben. A kudarcot vallott államok elsődleges ismérve, hogy valamiféle zavar folytán a politikai szektor működésképtelenné vált, ami az összes többi szektorban kihívásként jelentkezik. Jelen nemzetközi rendsze-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

rünkben, pontosan a kölcsönös függőségek következtében, ez nem kezelhető csupán helyi problémaként. A politikai intézmények instabilitása könnyedén **regionális problémává** nőhet, mivel a nem működő államok potenciálisan magukban hordozzák a politikai összeomlás veszélyét, amely könnyedén tovagyűrűzhet, tekintve, hogy a gyenge államiság problémája bizonyos földrajzi régiókban koncentrálódik.

A gyenge és bukott államok ezen túl **globális problémákat** is jelentenek. Olyan biztonsági helyzet alakulhat ki a területükön, amely globális következményekkel jár. Ennek csak egy példája Afganisztán, ahol az al-Kaida volt képes kiépíteni a központját. A nemzetközi terrorizmuson túl további biztonsági kihívások is származhatnak ezekről a területekről, így a rossz körülmények miatt elmenekülő emberek áradata megterhelheti az egész régiót, de távoli területeket is. Az elhanyagolt egészségügyi helyzet miatt kialakuló járványok határokat léphetnek át. Illetve további fontos fenyegetések is megjelenhetnek ebben az összefüggésben.

A bukott, vagy gyengén teljesítő államok igazából nem egyszerűen eltűnnek a nemzetközi kapcsolatok porondjáról, hanem egy hatalmas vákuumot hoznak létre, amely magába szippantja az ország közvetlen környezetét is, így egy regionális válságot generálnak. Mivel a kormányzat elveszítette a képességét, hogy kormányzó szerepet töltsön be, „alternatív” hatóságok felemelkedésére nyílik lehetőség. Ma az európai övezetben több ország tekintetében is átéljük, hogy az állami intézményrendszer nem működik megfelelően, ezért komoly belső feszültségek jellemzik, főleg közép kelet és kelet Európát, és a mediterrán térség államait különösen. A bevándorlás, az etnikai konfliktusok, pedig egész Európa politikai életét terhelik.

Gazdasági biztonság: Szoros kölcsönhatásban áll az államok szűkebb és tágabb környezetével. A gazdasági jellemző kihívások a társadalmak életét alapvetően befolyásolják, mivel létérdekeiket közvetlenül érintik. A legalapvetőbb igény az, hogy a társadalmat alkotó egyén emberi élethez méltó életkörülményei megteremtődjenek. A gazdasági szektorban már nehezebb egyértelműen meghatározni az állam szempontjából, hogy mi fenyegeti a biztonságát. Világos, hogy a nemzetközi gazdasági folyamatok során keletkezhetnek olyan zavarok, amelyek negatívan érinthetik az összes többi szektort. Vagyis a biztonságot az élet minden aspektusát átható nemzetközi gazdasági rendszer zavartalan működésének a fenntartása jelenti. A gazdaság területén is alapvetően két irányú fenyegetéssel kell szembenézni. Az egyik a fejlődő világban, különösen a nem működő államokkal kapcsolatban jelentkezik, ahol a nem működő politikai intézményrendszer miatt a gazdasági rendszer is összeomlik. A másik a fejlett államok függősége a technológiától, energiától, alapanyagoktól. Ez a két irány jelentősen összefügg egymással, hiszen az energiahordozók, a nyersanyagok jelentős része a fejlődő világból és sokszor a gyenge, vagy nem működő államokból származik. Ugyan az összefüggésnek ez csak az egyik oldala és leszűkítő értelmezés csak erre kitérni, azonban a probléma összetettségének érzékeltetésére ez is elégséges.

Az energia biztonsága nem csak a fizikai túléléssel lehet összefüggésbe hozni, hanem a társadalom jólétének fenntartása, esetleg növelése kapcsán is felmerül. Az energiaforrásokhoz való hozzáférés a történelem során mindig is előkelő helyen szerepelt a háborút kiváltó indokok között, ezen felül az is bebizonyosodott 1973-ban, hogy az energiaforráshoz való hozzáférés korlátozása milyen hatékony fegyver lehet akár gyenge, vagy kicsi államok kezében is. A probléma tehát nem új keletű, azt azonban tisztán kell látni, hogy ebben a században minden bizonnyal ki fog éleződni a harc az erőforrásokért, tekintve, hogy a bolygónkon rendelkezésre álló készletek végesek, és még a legoptimistább jóslatokban is megjelenik a globális összeomlás lehetősége. A gazdasági szektor biztonsága nem korlátozódik szigorúan az energiaellátás biztonságára, vitathatatlanul ide tartozik még az eladósodás, a segélyfüggőség, vagy az egyenlőtlen kereskedelmi viszonyok kérdésköre is. Az energiabiztonság azonban az a jelenség, amely mind rövid, mind hosszútávon a legélesebben megmutatja a globális egymásrataltságot, vagyis, hogy politikai, katonai, vagy gazdasági szempontból erős államok sem érezhetik magukat biztonságban, hiszen kiszolgáltatottak a termelőknek, akik általában kicsi és gyenge intézményekkel rendelkező államok.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

Milyen befolyással bír a **társadalmi** stabilitásra a biztonság: Szorosan összefügg a biztonság politikai, gazdasági elemével. Meghatározóak a lakosság (állampolgárok) anyagi-szociális biztonsága, munkalehetőségei, egészségügyi és a szociális ellátás rendszere, az oktatás, művelődés lehetősége. Lényeges összetevői az emberi jogok, a jogbiztonság, esélyegyenlőség, közbiztonság. Egyre fontosabb tényező a menekültáradatból, migrációból adódó biztonsági problémák, a közbiztonság, a szervezett bűnözés, a kábítószer és illegális fegyverkereskedelem növekvő problémái. A társadalmi problémák biztonságpolitikai szintre emelése nem meglepő a 21. században. A világ konfliktusaiban áldozatul esett emberek 90%-a nem az államok közötti ellenségeskedésnek az eredménye. Az államokon kívüli „anarchia”, a nemzetközi rendszer átalakulásával párhuzamosan fokozatosan átkerül az államok világából az államokon belültre. A helyzet különösen kényes, és megoldást követel, mert a jelenlegi nemzetközi jogi szabályozás, és eleve a kiépült biztonsági felépítmény - élén az ENSZ-el és a NATO-val - nem igazán képes választ adni ezekre a kihívásokra.

Több szerző is arra hívja fel a figyelmet, hogy a társadalmi biztonságot leginkább az állami intézmények gyengesége fenyegeti. Ez a magyarázat érthető, hiszen, ha az állam intézményei, amelyek pont a konfliktusok moderálását segítenék, nem, vagy elégtelenül működnek, akkor gyakorlatilag semmilyen erő sincs, ami megakadályozná a társadalmi konfliktus eszkalálódását. A belső társadalmi, etnikai és egyéb törésvonalak megerősödése, egy esetleges konfliktus kialakítása szintén globális következményekkel járhat. Egy esetleges polgárháború, etnikai üldöztetések, népirtás mind olyan folyamatokat indíthatnak el amelyek regionális, illetve sokszor globális következményekkel járhatnak. Az emberek biztonságának védelme alapvetően az állam feladata lenne, és a társadalmi problémák pusztító humanitárius következményeit elkerülendő, az 1990-es évek óta a humánbiztonság egyre fontosabb helyet követel magának a biztonságpolitikai napirenden. A humánbiztonság legalább hét dimenziót foglal magába. Az ember akkor van biztonságban, ha nem kényszerül arra, hogy egész életében a szegénységi küszöb alatt éljen, ha biztosított számára a megfelelő minőségű és mennyiségű táplálék, ha lehetősége van egészséges környezetben élni, ha lehetősége van igénybe venni az alapvető egészségügyi szolgáltatásokat, ha biztosított a személyes szabadsága, a helyi közösségének a szabadsága, amelyben él, és ha rendelkezik az őt elvileg megillető alapvető politikai szabadságjogokkal.

Az **informatikai** biztonság. A számítógépes rendszerek, a műholdas távközlési hálózatok a világ valamennyi országának, polgári életének szinte minden területén meghatározó jelentőséggel bírnak. Az informatikai rendszerek, hálózatok elleni támadások révén teljes káoszt lehet előidézni egy adott ország gazdasági, pénzügyi, politikai, katonai rendszerében.

A **katonai** tényező a biztonság kérdésében: Alapvető funkciója a megfelelő katonai erő kiépítésével és fenntartásával visszatartó erőt jeleníten meg és nyújtson védelmet a külső fegyveres támadások ellen. A katonai természetű veszélyek a fegyveres erők létéből eredmények, és legáltalánosabban a külső ellenség agressziós szándékában nyilvánul meg. Belső katonai jellegű kockázat – az adott ország fegyveres erőinek hiányos és elégtelen minőségi, mennyiségi állapota és a polgári ellenőrzés politikai felügyeletének hiánya. A katonai szektor valójában megegyezik azzal, amit eddig az elméletben tévesen biztonságpolitikának hívtak, és kizárólagos biztonsági dimenzióknak tekintettek. A katonai szektorban megjelennek a korábban ismert elemek, vagyis hogy itt az állam legfőbb célja a területének és lakosságának a védelme. Ebben a szektorban a fenyegetést eddig csak a status quo-val elégedetlen államok jelentették, de mára ez átalakult. Bizonyos új típusú kihívásokra az államok katonai eszközökkel válaszolnak, katonai felkészüléssel védekeznek ellenük.

Alapvető változás, hogy a háborúk képe átalakult. Az 1990-es évek óta egyértelmű, hogy a katonai szektorban jelentkező kihívások aszimmetrikusak (tehát különböző méretű, erejű, szintű szereplők vesznek benne részt. Pl.: Az Egyesült Államok harcol bizonyos terrorista csoportokkal).

Ennek első jellemzője a „*hálózati hadviselés*”. Az egész világon összefüggő társadalmi, gazdasági és politikai hálózatok vannak, s ezek tevékenységüket általában globálisan fejtik ki. Sokszor a katonai elemet magukban hordozó új típusú biztonsági kihívások ilyen jellemzővel rendelkeznek. Éppen emiatt a konfliktusoknak jóval az ország határain túlmutató

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

hatásai vannak, ami miatt nagyon nehéz felvenni ellene a harcot. Ezek a hálózatok, amennyiben erőszakos, vallási fundamentalista, vagy egyéb, a status quo-t erőszakkal megváltoztató célokot tűznek ki, jelentős biztonsági fenyegetéssé válhatnak. A háború átalakulásának másik fontos típusa a „távolsági hadviselés”, amely egy kockázatáthárító megoldás. Ahogyan az 2001-ben is történt, az Egyesült Államokba biztonsági kihívás érkezett a tőle rendkívül távol eső afganisztáni területről, ezért a saját érdekeit követve beavatkozott. Ez azért volt szükséges, mert azon a távoli helyen olyan biztonsági helyzet alakult ki, amely kiindulópontjává vált egy, az Egyesült Államok területén bekövetkező terrorcselekménynek. A távolsági hadviselés lényege, hogy kis áldozatokkal járó háborút vívjanak meg a fejlett országok, a saját területüktől távol, a fenyegetések forrását elfojtva.

A háborúk, vagy a hadviselés harmadik típusát az ún. *neo-modern háborúk* jelentik. Ez továbbra is az államok közötti konfrontációt jelenti, tehát olyan biztonsági stratégiát, amely továbbra is a hagyományos államok közötti katonai összecsapásokra épít. A 2001. szeptemberi terrorista merényletek, és a közvetlen reakcióként következő afganisztáni háború arra hívták fel a figyelmet, hogy a 21. század a *területhez kevésbé köthető fenyegetésekről* és az arra adott válaszokról fog szólni.

A lehető legrosszabb eshetőség szerint a legfenyegetőbb probléma a 21. században a *terrorizmusnak és a tömegpusztító fegyverek proliferációjának az összekapcsolódása*. Az aszimmetria ott jelenik meg, hogy gyenge és bukott államokat „telephelyként” használó terrorista csoportok tömegpusztító fegyverekhez juthatnak, amelyek alapvetően azzal a céllal készültek, hogy államok használják fel őket állami célok érdekében. Valós veszélyként a biológiai, kémiai és radiológiai fegyverek jöhetnek számításba ebben a kontextusban, mivel egyértelmű, hogy egy terrorista csoport nem fog használható nukleáris technológia birtokába jutni.

Nehezen kategorizálható, de szintén új formában jelenik meg a *nemzetközi szervezett bűnözőcsoportok által keltett fenyegetés*. A különböző maffiacsoportok önmagukban is fenyegethetik egy-egy állam biztonságát, de mivel alapvetően gazdasági motiváció vezérli cselekedeteiket, valójában a kriminológia és nem a biztonságpolitika témakörébe tartoznak. Azonban egyre inkább megfigyelhető az a trend, hogy a terrorista csoportok együttműködést kezdeményeznek különböző területeken a bűnözői csoportokkal, egy, hogy annak infrastruktúráját használják, kettő, hogy saját tevékenységüket finanszírozzák. Az együttműködésnek tehát valójában egyszerű technikai okai vannak, vagyis hiába térnek el a célok a két csoport esetében, az alkalmazott módszerek, amellyel azt elérni igyekeznek, egyre inkább megegyeznek.

Miként befolyásolja a biztonságot a **környezetvédelem**: A legerősebb, legszigorúbban őrzött határok sem állhatják útját a környezeti katasztrófák hatásainak. Bármely olyan esemény, ami maga után vonja a környezet szennyezését, nem tekinthető az egyes országok belügyének. A természeti, ipari katasztrófák a környezetet nem kímélő technológiák alkalmazása olyan kockázatokat és kihívásokat jelenteken, amelyek a Föld minden lakóját fenyegetik, ezért egyre nagyobb szükség van a nemzetközi együttműködés fejlesztésére, a nemzetközi összefogásra. A tradicionális biztonságfogásban mind a környezeti szektor, mind a víz „soft” problémaként kezelt kérdések. Ennek ellenére még a realista gondolkodók is elismerik, hogy mindezek vagy eszközei, vagy forrásai lehetnek fegyveres konfliktusoknak, amelyet már ők is biztonságot fenyegető tényezőnek ismernek el. A környezeti szektorban minden olyan emberi tevékenységet figyelembe kell venni, amely valamilyen módon és mértékben hatással van a természeti környezetre. A bolygónk alapvetően túlnépesegett, ez vitán felül áll, azt azonban nem tudjuk, hogy az emberi tevékenység, a természeti környezet kizsákmányolása mikor éri el azt a pontot, amikor már nincs visszaút. A környezettudatos fejlődés ma már a politikai napirend része, ennek ellenére megjósolhatóan olyan konfliktusok indulnak ki a jövőben ebből a szektorból, amelyek minden másakra is hatással lesznek, ilyenek például az ivóvíz források megszerzéséért kitörő háborúk. A környezeti szektorban észlelhető kihívások természetüktől fogva államok felett, globálisan jelentkeznek. A globális klíma megváltozása pontosan egy olyan terület, amely azt mutatja, hogy a környezeti szektorban jelentkező problémák megoldása, de akár csak az enyhítése minden állam, minden ember közös cselekedetét igénylik.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

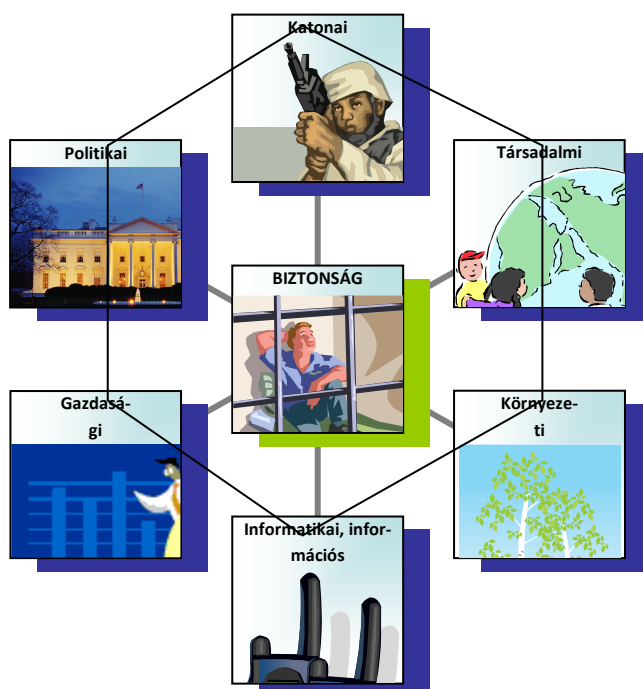
Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

A klímaváltozás a fizikai környezet átalakulása miatt számos társadalmi és politikai mellékhatással jár: az ivóvízhiány minden bizonnyal államok közötti és államokon belüli konfliktusok forrása lesz; a mezőgazdasági termelékenység romlása érthetően a társadalmi feszültségek növekedésének a kiváltója; a megváltozott éghajlat egyben azt is jelenti, hogy a trópusi betegségek egyre északabbra is megjelennek; az időjárási viszonyok extrém ingadozása pedig értelemszerűen a humánbiztonságot is fenyegeti.

A klímaváltozás potenciálisan felerősíti az állam kudarcának hatását, vagy éppen hogy hozzájárul az állam bukásához. Természetesen ebből a szempontból legveszélyeztetettebbek a szegény, elmaradott államok. A klímaváltozás egyéb kockázati tényezőkkel kölcsönhatásban (mint például etnikai, vallási feszültségek) könnyen véres fegyveres konfliktusokhoz vezet. A természeti, humanitárius katasztrófák kezelése is nemzetközi összefogást igényel, mert az előrejelzések szerint a természeti katasztrófák áldozatainak száma a következő évtizedekben hatványozottan nőni fog, közel hatszorosa lesz a fegyveres konfliktusok áldozatainak. A környezeti szektorban legélesebben feltehetően az ivóvízzel, az ahhoz való hozzáféréssel kapcsolatban alakulnak ki a legélesebb konfliktusok a 21. században. Az emberi fogyasztásra alkalmas víz egyértelműen a stratégiai nyersanyagok sorába emelkedett. A világ növekvő népessége és a modernizálódó, globalizálódó társadalmak és fogyasztási szokások következtében a vízgazdálkodás is átalakult a vízigény növekedése miatt. A víz alapvetően megújuló energiaforrásnak számít, de a víz mennyisége az éghajlatváltozás miatt folyamatosan csökken. A vízkészletek eloszlása pedig egyenlőtlen: ma a statisztikák tanúsága szerint a Föld lakosságának közel kétharmada nem jut megfelelő minőségű vagy mennyiségű vízhez. Érdekes kérdés, hogy miért pont a víz lesz a 21. században az egyik legfontosabb környezeti probléma. A válasz viszonylag egyszerű: a víz a létfenntartás eszköze és nincs alternatívája, a korlátozott források miatt pedig hiába megújuló erőforrásról van szó, az államok közötti viszonyokban nulla összegű politikai játszmaként jelenik meg. A fenyegetést fokozza, hogy nincs egységes nemzetközi szabályozás a kérdésben, illetve nem alakult ki intézményesült nemzetközi együttműködés a vízgazdálkodást tekintve.¹

1. ábra Készítette Ürmösi Károly

¹ http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=1

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

A BIZTONSÁG CÉLJA

Olyan környezet biztosítása, amely hozzájárul az ember harmonikus, békés fejlődéséhez, az egyén kiegyensúlyozott életének, egészségének megővéséhez, jó közérzetének kialakításához, az életfeltételek, a megteremtett javak fennmaradásához. Ezt a rendszert biztonsági határvonalak övezik. A biztonsági határvonalak külső és belső veszélyhelyzetek ellen is védenek. Természetesen ennek a rendszernek minden szempontból egyensúlyban kell lennie. A biztonság veszélyeztetettségének szintjei a veszélyek közvetlensége szerint:

1. veszélyeztetettség,
2. fenyegetettség (veszélyrealizálódás),
3. a rendszer biztonságának sérülése.

Ezért fontos a folyamatos értékelés, elemzés, visszacsatolás.(a rendszerünk folyamatos restaurációja). Nem akkor vagyunk biztonságban, ha nem történik semmi, hanem akkor, ha fel vagyunk a veszélyhelyzetekre készülve. Így, ha bekövetkezik egy esemény, akkor reagálni tudunk rá. Ehhez azonban ismernünk kell, amivel szemben állunk. Ez pont a globalizálódásnak köszönhetően szinte lehetetlen. A globalizálódással együtt végbemegy a veszélyhelyzetek globalizálódása is. Ezért szükségesnek látszik a válsághelyzetek közös jellemzőinek kutatása, ahogy a válaszlépések is a válságok kezelésének közös természetrajzából kiinduló, kreatív intuícóra épülő tevékenységgé kell válnia.

A biztonság fogalmi jellemzői:

- átfogó jellegű,
- oszthatatlan,
- több komponensű,
- messze túlmutat a katonai erőn,
- objektív és szubjektív elemek együttese.

A biztonság fogalmának dimenzióit értelmezve megállapítható, hogy a biztonság fogalma tartalmilag jelentősen kibővült az utóbbi évtizedekben és komplexitása miatt nehezen írható le rövid fogalomként. A biztonság, különböző alrendszerei **olyan komplex rendszert alkotnak** (nemzetközi, nemzeti és szervezeti szinten is), amelyben az egymásra hatásuk egyre közvetlenebb és erőteljesebb.

Napjainkra egy helyi katasztrófa, krízis kezelése is törvényszerűen komplex és bizonyos értelemben globális természetűvé vált.

Ezért a mai modern katasztrófavédelmi rendszer összetett, rugalmas kell, hogy legyen. A szervezeti egységek partneri kapcsolata, értékük, együttműködésük, szervezeti szinten és a gyakorlati működésben is egyenértékűnek kell lenniük, természetesen a szakterületi határok megtartása mellett. A koordinációnak össze is kell tartania a különböző szakterületeket. (Érdekes kérdés a mentőszolgálat integrálása a katasztrófavédelmi rendszerbe.)

A biztonság fogalmak mindegyike alapelvárásként fogalmazza meg a rendszer és az alrendszerek **sérülés elleni védelmét**, illetve sérülésmentes állapotát. A biztonságos rendszer, ép rendszer. Fogalmilag itt többlet tartalomról is beszélhetünk, hiszen az „ép” fogalma az nem egyszerűen a sérülésmentességet jelenti, hanem, – ahogy a hétköznapi szóhasználatban is gyakran párban használjuk az egészséges fogalommal - az egészségeset, tehát jól működőt, fejlődőt, perspektívikusat is egyben. A védelmi tevékenység szervezésénél is lényeges szempont, hogy a biztonság megteremtése foglalja magában a fejlődés lehetőségét, és ne csak valamilyen szintű korlátozás legyen a sértetlenség fönntartása érdekében. A biztonság alrendszerével kapcsolatban meg kell fogalmazni azt a sajátosságot is, hogy a rendszer és

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

az alrendszerek nem öncélúak, hanem velük szemben fontos **társadalmi, nemzetközi együttműködési elvárások** fogalmazódnak meg, amelyek egyben a folyamatos működés kulcsfontosságú feltételeinek tartalmi dimenzióit is jelentik.

Új kihívásokra új válaszokat kell adni. A biztonság fogalmi tárgyalásánál kevés szó esik arról, hogy biztonságról nem beszélhetünk a BIZALOM, KÖTÖDÉS, BÁTORSÁG, TÖRÖDÉS összefüggő fogalmai nélkül. Mindenki érzi, hogy a biztonság fogalma erősen szubjektív színezetű. Ezt általában a negatívumok között szokás felemlíteni, vagy a vizsgálat tényszerű megállapításai között, de ott is a tudományos feldolgozást nehezítő tényként. Azonban ebben a tényben sok lehetőség és erő nyugszik, ha más szemmel, más oldalról közelítünk a szubjektivitáshoz. Szorosan kapcsolódik e megközelítéshez a létbiztonság fogalma, ami nem egyenlő az élet biztonságával. Az ember biztonság érzete nem áll szemben az objektivitással, ahogy a biztonság fogalma sem értelmezhető az ember léte nélkül, ami pedig elsősorban értelmével, szellemével jellemezhető. Így a lét biztonsága elsősorban és inkább van összefüggésben az emberségünk megőrzésével, mint önmagában fennmaradásunkkal. A kettő nyilván elválaszthatatlanul összefügg. Nem lenne helyesen értelmezhető e nélkül, pl. Dugonics Titusz hőstette sem. A személyes lét biztonsága érdekében így került feladásra a személyes élet biztonsága. A közösség fennmaradásának elsődlegessége, a történelmi közelmúltunk terheltségének és a globalizálódással érdekes módon együtt járó individualizáció kettős hatásának köszönhetően eltűnni látszik életünk evidenciáiból. Ennek következtében azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a pusztán életben maradás biztonsága. A közösségi megmaradás fogalma helyett az egyén túlélése. Ez azonban megoldhatatlan probléma elé állítja a közösségeket. A nem közösségben értelmezett egyéni létezésnek közösségi védelme fogalmi önellentmondáshoz vezet. Az individualizált érdekek egyre messzebb szakadnak a közösség érdekeitől, elválasztva egyént és közösséget, az egyébként elválaszthatatlant. Az egyén szabadságának a közösségben való gyökeredzésének egyik legáltaláltozott és legrövidebb megfogalmazását, a reformátor Luther Márton adta meg az *A keresztyén ember szabadságáról* című művében:

A keresztyén ember szabad ura mindennek,

És nincs alávetve senkinek.

A keresztyén ember készséges szolgálója mindennek,

És alá van vetve mindenkinek.

Ebben a helyzetben az egyén közösséget szolgáló magatartása, amely egyébként szabadságát és értelmét adja az ember létének, egyre inkább az egyének egymással versengő elvárási rendszerévé alakul át, amelynek – sokfélesége miatt – megfelelni nem lehet. A közösségi államot a fogyasztói társadalmak szolgáltató állama váltotta fel. A nemzethez való lelki és gyakorlati kötődést a szolgáltató állammal szembeni elvárások, és kritikák rendszere váltotta fel. A szolgáltató azonban mindig külső és bizonyos szempontból ellenérdekeltségű fél, semmi esetre sem MI vagyunk. Olyan, mintha a tízmillió futballszurkoló országa lennénk. Négy évente megvesszük a jegyet a meccsre, aztán a lelátóról bosszankodunk, vagy örülünk annak, amit látunk. Néha hangosan, együtt szidjuk a játékosokat, játékvezetőket, hullámozva magunkat szórakoztatjuk. Ha jó a meccs elégedettek vagyunk, ha unalmas, a sípszó előtt elindulunk haza. Csakhogy a kapott, vagy adott gólok itt nem a két, vagy több csapatnak szereznek dicsőséget, vagy kudarcot, hanem mindannyiunk sorsa a tét. Az individualizált fogyasztói szemlélet azon túl, hogy kívülről szemlélteti saját életünket, ezzel elidegenítve embertársainktól, s végül önmagunktól is, azt okozza, hogy az emberségünket leginkább kifejező, jellemző értékek háttérbe szorulnak. Az emberi tudás és tapasztalat olyan formái, mint intuíció, érzés, bölcsesség, megfontoltság és erkölcsi ítéletek mind elhanyagolhatóak, hiszen ezek a dologszerű ismeret módszereivel ellenőrizhetetlenek. Az emberi tudás olyan modellekre és mintákra bomlik, amely leginkább tárgyakban és árucikkekben való gondolkodásra alkalmasak. A technikai tudást technikai intelligenciává zsugorodik. Csak az tekinthető megbízhatónak ami a köz színe előtt ellenőrizhető, megismételhető és mérhető. A közösségek, kötődések bomlásával az emberek közötti kohézió is bomlik. Egyre veszé-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

lyesebb tényezőként jelentkezik a másik ember az egyén számára. Ez törvényszerű a bizalom meggyengülése révén. Az emberek ezt a magára hagyatottságot krízisként élik meg és megerősödik a bizonytalanság és félelem érzése. Kapaszkodót keresve már csak a mérhető, dologszerűen stabilnak tűnő tényeket fogadják el, és egyre inkább a fent vázolt szemléletbe süllyed személyes létük. Így válik a biztonság is csupán az egyén túlélését biztosítandó garanciarendszer igényé, melyet statisztikával és dologszerű intézkedési tervekkel igyekeznek kielégíteni mindezeket. Ez komoly veszéllyel jár, ha a szakma, ezen készleteknek megfelelően a felelősségi rendszer tökéletesítésével igyekszik megfelelni ennek az életszerűtlen, képmutató elvárásnak, a szakmai válaszok kidolgozása helyett.

A fejlődés irányultságának alakulásában jelentős szerepe van a politikai döntéshozók akaratának, felfogásának.

A szakmai viták sem mentesek a politikai színezettől. Kiváló magyar biztonság-politikusok elemezték már az e téren dúló egymásnak feszüléseket.

Bár az 1980-as, 1990-es évek vitái lazítottak a tradicionalista állásponton, képviselőik zöme továbbra is kitart amellett, hogy a biztonság meghatározó kulcsa a katonai konfliktus. Egy részük ugyanakkor hajlandó lazítani a biztonság szigorú államközpontúságán. Mások elfogadják, hogy a nemzetközi rendszer konfliktusainak nem katonai okait szélesebb körűen érdemes értelmezni, sőt akadnak olyanok is, akik oldani igyekeznek a biztonságna a katonai konfliktusokhoz fűződő viszonyát. Nem teljesen alaptalan a tradicionalisták bírálata, hogy a kiterjesztők a biztonság intellektuális egységét teszik kockára. A kiterjesztő értelmezés valóban kitágítja a biztonsági tanulmányok műveléséhez szükséges ismeretek körét, és a problémák széles skálájára bővíti az állam rendkívüli mozgósításának igényét.²

A tradicionalista és a biztonság fogalmát kibővítő álláspontok mellett egy harmadik út jelenik meg, amely nem szűkebb és bővebb értelemben használja a biztonság fogalmát, hanem esszenciálisan. Nem igyekszik a két biztonságpolitikai felfogás között dönteni, hanem magát a kríziseket veszi célba. A kríziseknek ezen alapvetés szerint vannak közös jellemzőik, és így a kezelésük is **közös alapelveken** nyugszanak. Ezeket a jellemzőket empirikus módszerekkel meg lehet érteni és az ellenlépéseket ezek alapján fel lehet építeni. Gyakorlatilag a válságok „profilozását” hivatott végezni. Gyakorlatilag először az egységet, a közöst keresi a sokszínűségben, amelyből érthető és kezelhetővé válik a sokszínű, egyedi válsághelyzet. Ezt nevezzük katasztrófavédelmi megközelítésnek, amely a kicsi (pl. családra korlátozódó) válsághelyzetekben ugyanazt a törvényszerűséget látja, mint a nemzeti, vagy globális katasztrófák kezelésében, és kezeléseket is erre a vázra tudja felépíteni, a sajátosságok figyelembevételével. Ezt a felfogást erősen torzíthatja a fent vázolt két biztonságpolitikai felfogás, illetve az esszenciális felfogás tényerésével emez is módosíthatja, vagy elmozdíthatja amazokat.

Fontos meghatározni és kiemelni azt is, hogy a biztonság állapotát nem lehet statikus, merev „pillanatképként” kezelni, hanem azt természetéből fakadóan **változásaiban, folyamataiban lehet csak helyesen megközelíteni és értelmezni**. A biztonság fenntartására kialakított intézkedési rendszereket is ennek megfelelően kell létrehozni. A rendszert és elemeit biztonsági határvonalak övezik. A biztonsági határvonalak külső és belső veszélyhelyzetek ellen is védenek. Fontos a határvonalak helyes megrajzolása és flexibilitásuk hatékony biztosítása. Erre nagy szükség van, hiszen a veszélyhelyzetek is nagy változékonysággal bírnak térben és időben egyaránt.

Tudatunkban meg kell szilárdítani azt a gondolkodást, amely tudomásul veszi, hogy a biztonság fogalma önmagában hordozza önnön sérülékenységét is. Ha nem lenne fenyegetettség, nem lehetne a biztonság fogalmáról sem szót ejteni. **Fenyegetettség** tehát mindig van, kérdés, hogy mennyire közvetlen és milyen erőt képvisel.

Optimális egyensúlyi állapotról azért kell beszélnünk, mert az idealizált béke, biztonság állapota a fenti meghatározások alapján nem létezhet. Többek között ez jelenti azt is, hogy tudomásul kell, vegyük az elkerülhetetlenül bekövetkező események létét és létjogosultságát is. Tehát a sérülésmentes állapoton, illetve az események megfelelő kezelésének lehetőségén túl a biztonság fogalmába bele kell, tartozzon az elkerülhetetlen események és tragédiák elfogadása is.

² Gazdag F.-Tálas Péter: A biztonság fogalmának határaitól (internetes forrás)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

ÜRMÖSI Károly

Nem az a biztonság, hogy nem történhet velünk semmi, hanem, hogy csak olyan történhet velünk, amely fölött már nincs semmiféle hatalmunk, amelyre már nincs ráhatásunk.

Az általános biztonság fogalmak különbözőségük ellenére is két jellemző dimenziót hordoznak magukban.

- Az egyik a zavartalan, bántódástól mentes állapot,
- a másik a biztonságot veszélyeztető helyzet elhárítására, vagy a biztonságot sértő esemény felszámolására és a helyreállításra tett intézkedések együttese.

Ebből fakadóan különösen nagy hangsúlyt kell fektetnie minden szervezetnek arra, hogy céljaihoz, feladatrendszeréhez igazított olyan definíciót határozzon meg, amely a szervezet működési rendszeréhez illeszkedik és értelmezhető az adott szervezeti struktúrában, és illeszkedik a globális biztonságpolitikai rendszerhez. A biztonsági és a védelmi tevékenység azonban nyilvánvalóan egy fogalmi kör és összefüggő feladatrendszert is jelentenek egyben, melyek egymásra kell, épüljenek.

Az eddigiek alapján alkotott új definíció a biztonságról:

A biztonság

1. a rendszerelemek és azok együttműködő komplex egészének épségét és elvárt működését biztosító,
2. a nemzet közösségeiben értelmezhető,
3. közös törvényszerűségeen nyugvó,
4. térben és időben folyamatosan változó,
5. rugalmas és dinamikus védelmi határvonallal rendelkező,
6. folyamatos feszültségben lévő,
7. optimális egyensúlyi állapot.

MAGYARORSZÁG BIZTONSÁGI KÖRNYEZETÉNEK VIZSGÁLATA, ÉRTÉKELÉSE, HAZÁNK BIZTONSÁGÁT FENYEGETŐ ÚJ KIHÍVÁSOK ÉS VESZÉLYFORRÁSOK BEMUTATÁSA

2. ábra (forrás: ZMNE jegyzet)

TOVÁBBI VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK ÉS KIHÍVÁSOK

Nem feledkezhetünk meg a **gazdasági gondokról**, kihívásokról, amelyek közvetve veszélyeztetik az ország biztonságát, stabilitását. Ezek a gondok kivetülnek mind a társadalomra, mind a politikára. Növekszik a munkanélküliség, társadalmi elégedetlenség a politika kényszerhelyzetben van. Nő a bűncselekmények száma, a vagyon elleni és az erőszakos bűncselekmények száma is.

Magyarország biztonsága és védelme az ország geopolitikai helyzetének, az ország veszélyeztetettségének, védelmi képességének, a szövetségi rendszer erejének a függvénye.

A bekövetkezett katasztrófák, vagy a fenyegető veszélyhelyzetek olyan kihívások elé állítják a szakembereket, amelyek gyökeresen különböznek a korábban megtapasztalt, kezelendő helyzetek jellegétől, nagyságrendjétől, komplexitásától. A természeti katasztrófák a világméretű klímaváltozás következtében okoznak komoly fejtörést a tudósoknak, a társadalmi, pénzügyi, katonai válságok pedig egymást sokszor átláthatatlanul módosító, felerősítő módon állítják kemény próba elé a válságkezeléssel foglalkozó szakembereket. A természeti és civilizációs katasztrófák egymásra hatásából fakadó krízisek bonyolult szakmai és morális kérdései pedig nyomasztóan nehezednek mindnyájunkra. A kutatás során alapvető szempont a rendszerszemléletű megközelítés, az analízisekre, szintézisekre épülő következtetések kialakítása, és a vizsgált kérdések gyakorlattal, gyakorlati példával való alátámasztása.

A biztonságra ható kihívások:

- globális,
- kontinentális,
- regionális,
- belső.

Globális veszélyek és kihívások

- globalizálódó hatalmi törekvések.
- drog- és illegális fegyverkereskedelem, embercsempészet,
- fundamentalizmus, nemzetközi terrorizmus,
- népességnövekedés,
- diktatórikus rendszerek,
- globális gazdasági, piaci instabilitás,
- energia, nyersanyagbiztonság.

Kontinentális, regionális veszélyek és kihívások

- az Európai Unió övezetének ökonómiai kihívásai,
- illegális és tömeges migráció,
- vallási, etnikai, kulturális feszültségek,
- sűrűsödő társadalmi robbanások (zavargások, forradalmak),
- környezetkárosító hatások növekedése (katasztrófák, atomerőművek problémái, környezetbiztonsági kérdések).

Belső veszélyek és kihívások

- a Morál züllése, értékválság,
- közösségek széthullása, általános bizalmi-válság,
- gazdaság vegetációja,
- fekete gazdaság, korrupció,
- szervezett bűnözés és politika összefonódása,
- szociális feszültségek,
- katasztrófák.

BIZTONSÁGI MODELLEK
(KATASZTRÓFAVÉDELMI ALAPFOGALMAK)

A téma vizsgálata szükségessé teszi a legfontosabb katasztrófavédelmi fogalmakat.

„**Katasztrófa:** a szükséghelyzet vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.”³

Ebben a bonyolult rendszerben különösen érdekes és izgalmas elhelyezni a mai modern katasztrófavédelem szervezetét, a rá jellemző feladatrendszerét úgy, hogy az illeszkedjen a komplex honi védelmi és biztonsági rendszerbe és megfeleljen az európai, valamint NATO normatíváinak és stratégiáinak is. Alapvető szükséglet, hogy letisztuljon, és megfogalmazásra kerüljön a szervezet pontos helye, szerepe a jelentős változást átélő nemzeti védelmi igazgatás rendszerében

Napjainkban az eseményeknek jóval összetettebb hatásai vannak, mint bármikor ezelőtt. Egy egyszerűnek tűnő káresemény számtalan következménnyel bír. A következmények mára, jellemzően a biztonság egyre több szegmensét érintik: (gazdasági, sőt akár politikai felhangja is lehet egy egyszerűnek tűnő eseménynek). Ezekben a helyzetekben, a koordinációban jelentkezik igényként a katasztrófavédelmi tevékenység. A társszervek munkája olykor nehézkes, mert lassú a koordináció, az együttműködés határai pedig elmosódtak..

Ez idáig nem készült komplex modellező rendszer a bonyolultsága és költségei miatt. Fontos olyan eseményt modelleznünk, amire nincs terv készítve, mert ezzel elérhetjük, hogy egy védelmi minimumot készítsünk, egy egyszerű stratégiát. Napjainkban fel kell készülnünk akár a terrorfenyegetettségre is. (Norvégia)

Gyakorlati eseménysor bekövetkező krízis esetén:

1. **Esemény** (meteorológia, közlekedés, terror esemény, bármilyen egyéb katasztrófavédelmi helyzet)
2. **Jelzések** érkeznek (mentők, tűzoltók, rendőrség)

A beérkező információk különböző szervezetekhez futnak be, minden jelzés specifikus szakterülethez kapcsolódó. A társszervek a kapott információt nehezen továbbítják egymás felé. Csak saját szakmai szempontjai alapján tudja vizsgálni, értékelni a jelzést a szakterület.

3. **Jelzések értékelése** (elsődleges reakciók, elsődleges intézkedések)

Az első egy elsődleges sokk, az ügyeleteken, híradóhelységeken, aztán reakció majd cselekvés. Intézkedések történnek, a társszervek kölcsönös értesítése. Ezen a szinten történik először kommunikáció a szervezetek között.

4. **Döntések** (a jelzés értékelésétől egészen a kormányzati cselekvésig) A döntéshozók szakmai bátorságát nagyban rontja a felelősségi rendszer olyan kialakítása, melyet inkább a felelősség hárítás rendszerének lehet hívni. A feladat végrehajtásban lévő szervek között gyakori a kompetenciazavar. A korrekt, szakmai szabályozók hiányoznak. Ez jelentősen hozzájárul a döntésképtelenség megerősödéséhez. Dönteni, pedig kell!

³ Forrás: 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófa elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

ÜRMÖSI Károly

Budapest, 2012.
5. évfolyam 1-2. szám

5. **Cselekvési rendszer** (intézkedések a kidolgozott tervek alapján, együttműködés) Megfelelő képzettség, szabályozottság, morális háttér, technikai feltételrendszer, közösségi bázis, társadalmi támogatottság nélkül ez lehetetlen.

6. **Visszacsatolás** (értékelés, elemzés, módosítások, kommunikáció) A szakma szabályainak, elvárásainak megfelelő szemlélettel.

A katasztrófavédelemmel szemben jelentkező igények:

- koordináció,
- profizmus.
- modellező képesség,
- logisztika,
- irányítás tudománya,
- szakterületi határok ismerete,
- a szakterületi határok biztonságos elemzése,
- kreativitás.

A KATASZTRÓFAVÉDELEM JÖVŐJÉT MAGHATÁROZÓ ALAPVETŐ TÉNYEZŐK:

A magyarországi katasztrófa védelem működésének szempontjából kiemelt jelentőségű, hogy a magyar kormány támogassa az e területen történő kutatásokat, fejlesztési elképzeléseket.

Az események lefolyásának, következményeinek meghatározásához a modellezés, "profilozás" rendszeres használata komoly segítséget jelentene. Ehhez a tárgyi, személyi feltételeket biztosítani kell.

Az egyes szakmai területek tevékenységének eredményeit, jellemzőit alapos vizsgálat alá kell vetni, különösen a szervek szakmai határ tevékenységét, a komplex kezelésének, irányításának eredményessége szempontjából.

A felső szintű oktatás területén, a katasztrófavédelmi szakemberek képzését szükséges a gyakorlati, tapasztalati típusú oktatásra átállítani. Komoly alkalmassági kiválasztás bevezetését kellene megvalósítani. Csak a széles ismerettel rendelkező, jó integráló képességű, lényeglátó, kreatív szakemberek lesznek képesek komplex feladatok megoldására, akik jellemüket tekintve is képesek a jó kommunikációval, vezetési ismereteikkel, stílusukkal sikeresen irányítani, koordinálni a krízis helyzetek megoldását.

A katasztrófavédelemmel, honvédelemmel, polgárvédelemmel kapcsolatos jogszabályok harmonizálását haladéktanul el kellene végezni. A fogalmak egységes használatát, tartalmi tisztázását ezen belül különösen is fontos megvalósítani.

Meg kell találni a rendszeren belül minden szervnek a számára és a rendszer számára is fontos helyét, feladatát, hogy az ellentétek ne rontsák az együttműködés hatékonyságát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

http://biztpol.corvinuembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=1

John F. Kavanaugh: Krisztus követése a fogyasztói társadalomban (2003) ISBN:963-210-076-x

Luther Márton Négy Hitvallása (Budapest 1996) ISBN:963702039x

ZMNE saját jegyzetek anyagai